

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:334

av Berit Högman m.fl. (S)

Utbildningens betydelse för framtidens jobb i Värmland

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta utbildningens betydelse för utvecklingen i Värmland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta utbildningens betydelse för att bryta traditionella könsmönster vid yrkesval och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till snabbare hantering av nyanländas kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att följa upp regeringens satsning på ökad jämställdhet i akademien och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelningen av forskningsmedel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje människa är en tillgång som har förmåga att utvecklas, påverka och ta ansvar och alla har rätt till ett rikt och värdigt liv och att få växa utifrån sina egna behov och förutsättningar. Att få förverkliga sina livsdrömmar och kunna påverka sina livsvillkor i vardagen, samhället och arbetslivet kräver en bra bas att stå på. Där är utbildning och bildning en av grundförutsättningarna.

Värmland är ett mångskiftande län med både ren landsbygd och större tätorter, och därmed varierande utbildningsmöjligheter. En utmaning i nutid är att barnkullarna minskar och att många landsbygdskommuner står med allt färre barn i sina skolor. Det

är något som dels försvårar möjligheten till den kreativa miljö med mångfald av både barn och legitimerad personal som krävs. Därutöver innebär det en ekonomisk utmaning för många redan ansträngda kommunekonomier. Många skolor har inte heller ekonomiska muskler att erbjuda det tidiga stöd som krävs för att elever inte ska halka efter. Att kunna läsa, skriva och räkna har blivit allt viktigare i vårt moderna samhälle. Att gå alltför länge med brister i basfärdigheterna riskerar att försvåra, ja till och med förstöra skolgången för alltför många elever. Därför är det välkommet att regeringen gör särskilda satsningar på detta område och prioriterar elevernas undervisning under de första åren i skolan.

Arbete är grunden för vårt välstånd. En nyckel för att hålla ihop och utveckla Sverige är att fler har jobb att gå till och därmed en egen försörjning. Arbete ökar människors frihet genom egen inkomst, gemenskap och utveckling. En stark och hållbar konkurrenskraftig ekonomi kräver en bred politik för fler jobb och full sysselsättning.

I migrationens spår ser vi allt fler som kommer till Värmland under asylsökningstiden. Det är människor som kommer att vara en stor tillgång för länet, inte minst när det handlar om att besätta lediga arbetstillfällen. Men de kommer att behöva hjälp med att validera sina utbildningar från det land de kommit ifrån, och de behöver som alla andra ha möjlighet att bygga på, eller bygga om sina utbildningar.

Så möter vi framtiden bäst

Många har efter åtta års borgerlig politik med minskade omställningsmöjligheter fastnat i långtidsarbetslöshet och många av dem har stora svårigheter att ta sig tillbaka in på arbetsmarknaden. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på historiskt höga nivåer. Antalet är idag 210 133 personer långtidsarbetslösa (september 2015). För Värmlands del handlar det om 5 524 personer, trots en gynnsam arbetsmarknad i Norge.

En hög arbetslöshet drabbar många unga. Det hör nu till vanligheten att ungdomar slutar gymnasiet och direkt går ut i arbetslöshet. Den tidigare borgerliga regeringens styrning av Arbetsförmedlingen innebar att ungdomars första kontakt med arbetslivet möttes med kalla handen, utan hjälp och stöd förrän det gått tre månader. Vi är glada att den nya regeringen genomför åtgärder som ger unga en bättre chans i arbetslivet, med stöd från första dagen och att unga garanteras någon form av sysselsättning, som arbete, studier eller praktikplats inom 90 dagar.

Dagens och framtidens arbetsliv ställer allt högre krav på arbetskraftens utbildningsnivå. Arbetslösheten är idag som störst bland kompetenssvaga grupper. En stor del av problematiken bygger på att många ungdomar saknar en fullständig gymnasieexamen. En egen försörjning är nyckeln till att känna sig fri och kunna göra egna livsval. Därför behöver ungdomar få stöd i att etablera sig i samhället och bli

självständiga vuxna. Arbetet för att detta ska kunna ske måste börja i skolans tidiga år där barngrupperna i dag är allt för stora. Arbetet ska sedan fortsätta i högstadiet och i gymnasieutbildningen där elevernas och lärarnas arbetssituation måste förändras. Unga måste få den hjälp de behöver för att klara av skolan. En viktig del i detta är lärarnas administrativa börda som bör ses över för att lärarna på ett bättre sätt ska kunna utföra sina jobb. Skolan måste hänga med i samhällsutvecklingen, och ansträngningar bör göras för att alla unga ska slutföra en gymnasieutbildning.

Sverige ska konkurrera med välutbildad arbetskraft, bra innovationsklimat, öppenhet för nya idéer och förmåga att ställa om produktionen. Politiska vägval skapar möjligheter för människor. Fördelningspolitik har historiskt sett skapat möjligheter, laglig rätt för studier, särskilt studiestöd för vuxna, statsbidrag för uppsökande rekryteringsverksamhet med mera. EU-siffror visar att 2020 har högutbildades arbetstillfällen ökat med 16 miljoner och lågutbildades minskat med 12 miljoner. Det visar att om vi ska fortsätta vara en konkurrenskraftig ekonomi krävs utbildningsinsatser.

Politiken har här en viktig uppgift när det gäller att få fler med låg socioekonomisk bakgrund att välja högre utbildning. Trots insatser över åren för att öppna högskolan för personer från hem utan studietradition finns alltså en stor social snedrekrytering – 70 procent av de studerande på lärarlinjen och 85 procent av de studerande på forskarutbildning har föräldrar med högre utbildning.

Det finns utbildningsanordnare som arbetar långsiktigt för att bryta den sociala snedrekryteringen till den högre utbildningen. För fyra år sedan startade Karlstads universitet en verksamhet som de kallar för barnens universitet. Forskare och lärare presenterar sina ämnen på ett lättillgängligt sätt, vilket har väckt ett stort intresse bland barn och ungdomar. Resultatet visar att fler ungdomar från icke studievana hem söker sig till högre utbildning efter att ha deltagit i barnens universitet. Det kan också vara ett viktigt verktyg för att bryta könssegregerade utbildningsval. 800 000 vuxna har endast grundskoleutbildning och 30 procent av gymnasieungdomarna hoppar av sina studier i förtid. Det får till följd att det finns ett behov av att komplettera sina studier även senare i livet. Regeringens satsning på vuxenutbildning är i det här sammanhanget efterlängtat. Vuxenutbildningen har en betydelsefull funktion på en flexibel arbetsmarknad och den har tre viktiga uppdrag:

- att ge en möjlighet till personlig utveckling genom utbildning och bildning som öppnar för vidare studier
- att erbjuda utbildning och bildning som svarar mot arbetsmarknadens och näringslivets behov

- att vara en motor för kompetensutveckling för vuxnas lärande i arbetssituationen då behovet av uppdaterad kunskap är stort i dagens arbetsmiljöer

Utbildning som verktyg för jämställdhet

Utbildning är också viktigt för att bryta traditionella könsmonster. Just vid vuxnas lärande kan det vara oerhört viktigt. Att som kvinna t ex få göra praktik i ett så mansdominerat område som skogen eller som man praktiserar i vården ger människor kunskap och insikt i ett yrke man kanske aldrig skulle tänka på som realistiskt yrkesval. Men möjligheten att prova på skulle kunna resultera i att såväl skogsindustrin som vården med råge kan komma att fylla den kompetensbrist som branschen bara om några år kommer att stå inför. Samtidigt kan samhället glädjas åt att matchningen fungerat och arbetslösheten minskat.

Jämställdhetsatsning på universiteten

60 procent av studenterna är kvinnor. Trots detta är 75 procent av professorerna av manligt kön. Som tur är har regeringen för avsikt att rätta till denna snedfördelning och startar med 5 miljoner kronor. Regeringen bör överväga att följa resultatet av denna satsning. Som vanligt handlar det ju inte om kronor och ören utan om attityder, beteenden och normer.

Fördelning av forskningsresurser inom akademien

Högre utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Den forskning som bedrivs på lärosäten måste komma studenterna till del genom att deras utbildning är ordentligt vetenskapligt och erfarenhetsmässigt förankrad. Vi vet idag att de yngre universiteten och högskolorna missgynnas i fördelningen av forskningsmedel och det är inte bra för kvaliteten. Med investeringar i forskning vet vi att vi på ett ännu bättre sätt främjar kunskapsutveckling, skapar ett innovativt näringsliv och möter våra stora samhällsutmaningar, något som bör komma hela landet till godo.

Snabbare hantering av nyanländas kompetensbehov

Många av dem som kommer till Sverige från andra länder har gedigna kompetenser med sig, antingen i form av yrkeskunskaper eller som akademisk kunskap. Det är viktigt att den ryggsäck av kunskap de bär med sig tas tillvara och att vi ser över möjligheterna att snabba upp valideringsinsatser och möjligheter till praktik inom det yrkesområde de nyanlända har sina kunskaper i, medan de får möjlighet att komplettera det som behövs med olika utbildningsinsatser.

Berit Högman (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Mikael Dahlqvist (S)